

Roks remissvar SOU 2024:60 Stärkt stöd till anhöriga

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, Roks, är en feministisk organisation vars uppgift det är att synliggöra och motverka mäns och killars våld mot kvinnor, tjejer och barn. Vårt mål är att bidra till en förbättring av kvinnors livsvillkor. Roks arbetar för att synliggöra sambanden mellan kön, makt och våld samt för att öka kunskapen och kompetensen i dessa frågor såväl inom som utom organisationen. För Roks innefattar mäns våld mot kvinnor utsatthet för fysisk och psykisk misshandel, handel med kvinnors kroppar, sexuellt våld och trakasserier. Roks ser att mäns våld kan drabba alla kvinnor, men också att kvinnors livsvillkor och livsrum kan variera beroende av etnicitet, social tillhörighet, ålder, sexualitet, funktionshinder och missbruk. Därför är det nödvändigt att belysa både de erfarenheter som skiljer oss och de som förenar kvinnor. Roks uppmärksammar att mäns våld mot kvinnor även drabbar barn som lever i våldets närhet.

Vi tackar för möjligheten att lämna synpunkter på betänkandet *Stärkt stöd till anhöriga – Ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som är anhöriga (SOU 2024:60)*.

Sammanfattande synpunkter från Roks

Roks välkomnar en utredning som presenterar förslag där anhöriga till våldsutsatta kvinnor, tjejer och barn får stöd. Roks ser dock att förslagen kan komma att bli verkningslösa utan kunskap om mäns våld mot kvinnor, tjejer och barn.

Roks ser att kvinno- och tjejjourernas kunskap och erfarenhet behövs för att säkerställa att uppbyggnaden och implementeringen av föreslagna åtgärder leder till att anhöriga får rätt stöd och hjälp.

Mäns våld mot kvinnor, tjejer och barn

- *Roks efterfrågar en särskild utredning med föreslagna åtgärder för anhöriga till våldsutsatta kvinnor, tjejer och barn.*
- *Roks ställer sig kritiska till att utredningen saknar en analys och förståelse av vilket samhälle våldsutsatta kvinnor, tjejer och barn möts av.*

Män utsätter kvinnor, tjejer och barn systematiskt för våld där flera anhöriga runt kvinnan blir negativt påverkade av våldet. Anhöriga har ofta en relation till mannen som utövar våldet, vilket gör att åtgärder för dessa anhöriga behöver bygga på kunskapen om mäns våld mot kvinnor. Utredningen presenterar flera förslag som i teorin kan vara positiva men som i praktiken kan vara verkningslösa ifall kunskapen om mäns våld mot

kvinnor saknas.

Utredningens fokus är brett, vilket gör att anhöriga till våldsutsatta kvinnor, tjejer och barn till viss del försvinner. Roks hade därför behövt se en utredning som hittade specifika åtgärder för anhöriga till våldsutsatta kvinnor, tjejer och barn med utgångspunkt i kunskapen om mäns våld mot kvinnor.

Roks efterfrågar en konsekvensanalys, vilket är en nödvändig del vid införandet av åtgärder för att skydda och stärka kvinnor, tjejer och barn, i enlighet med Istanbulkonventionen.

Roks saknar en beskrivning av vem som bedöms vara våldsutsatt, för att därefter en anhörig ska få stöd. Roks jourers erfarenhet är att våldsutsatta kvinnor, tjejer och barns erfarenheter av våld suddas bort av statliga instanser som ska ge stöd och skydd. Polismyndigheten har låg upplysningsgrad på brott som rör mäns våld mot kvinnor och socialtjänsten har höga trösklar för att få stöd. Det kan i praktiken innebära att anhöriga till våldsutsatta kvinnor, tjejer och barn inte får stöd eftersom samhället inte bekräftar den våldsutsatta kvinnan, tjejen eller barnet som våldsutsatt. Roks saknar den kunskapen och analysen i utredningen, vilket medför att förslagen kan komma att bli verkningslösa för anhöriga till våldsutsatta kvinnor, tjejer och barn. För att stöd ska kunna ges till både våldsutsatta och dess anhöriga behöver samhällets alla instanser tro på hennes berättelse och ha kunskap om mäns systematiska våld mot kvinnor.

Synpunkter efter utredningens disposition

1. Författningsförslagen

- *Roks ställer sig positiva till den föreslagna formuleringen "vårdar eller stödjer".*
- *Roks ställer sig positiva till att även syskon betraktas som anhöriga.*

Roks ser positivt på de författningsförslag som presenteras i utredningen, särskilt den föreslagna formuleringen i 5 kap 10 a § socialtjänstlagen, som riktar sig till den som "vårdar eller stödjer" en anhörig. De våldsutsatta kvinnor som våra jourer möter behöver i regel inte vård, utan stöd. Det är viktigt att deras anhöriga, vid behov, får tillgång till stöd som andra anhöriga.

Det är också positivt att de föreslagna ändringarna i patientsäkerhetslagen samt hälso- och sjukvårdslagen inkluderar syskon i kretsen av anhöriga, samt att det av utredningen framgår att det inte endast bör omfatta biologiska syskon.

3.8.2 Kontaktperson för anhöriga

- *Roks ställer sig positiva till att anhöriga erbjuds en kontaktperson.*
- *Kontaktpersonen behöver kunskap om mäns våld mot kvinnor, tjejer och barn.*

Roks välkomnar förslaget om att erbjuda kontaktpersoner för anhöriga som har ett särskilt behov av stöd. Det är viktigt att anhöriga får ett värdigt stöd för att kunna hantera sin situation. Vi vill särskilt understryka att den som utses till kontaktperson bör ha relevant kunskap om mäns våld mot kvinnor och barn, samt förmåga att identifiera både våldsutsatta och våldsutövande. Det är också avgörande att kontaktpersonen har kompetens i att ställa frågor om våld och att det finns tydliga rutiner för hur situationer hanteras när våld upptäcks.

5. Barn som är anhöriga

- *Förslagen i utredningen behöver tydliggöra att barn som bevittnat våld är brottsoffer och inte anhöriga.*

Roks ställer sig i huvudsak positiva till de förslag som läggs fram för att stärka stödet till barn som är anhöriga, men vill särskilt betona att barn som själva utsatts för våld eller bevittnat våld i första hand ska betraktas som brottsoffer. Barnfridsbrottet är en viktig lagstiftning som tydliggör att även barn som bevittnat våld ska anses vara brottsoffer. Roks kvinno- och tjejjourer ser att kunskapen om detta är ojämn bland de statliga stödinsatserna.

Vidare är det därför viktigt att alla yrkesverksamma som möter dessa barn – inom socialtjänst, hälso- och sjukvård samt skola – har relevant kunskap om mäns våld mot kvinnor och barn, för att kunna ge rätt typ av stöd.

6. Nationell anhöriglinje

- *Roks instämmer i bedömningen att inte inrätta en nationell stödlinje för anhöriga.*
- *Roks välkomnar ett utökat ekonomiskt stöd till befintliga stödlinjer.*

Roks delar utredningens slutsats att det inte vore ändamålsenligt att starta upp en nationell stödlinje för anhöriga. Roks kvinno- och tjejjourer bär redan idag en stor del av ansvaret för stödet till anhöriga. Vi välkomnar därför förslaget om ökat ekonomiskt stöd till befintliga stödlinjer. Det är viktigt att den specifika kunskap och erfarenhet som finns hos kvinno- och tjejjourerna värdesätts och tas tillvara.

Samtidigt vill vi understryka betydelsen av att det ekonomiska stödet används på ett sätt som säkerställer att det uppfyller sitt syfte och att de, ofta ideellt drivna organisationer som ansvarar för befintliga stödlinjer, får möjlighet att ta del av det. För att detta ska vara möjligt måste kraven för att få ta del av stödet vara rimliga och anpassade efter dessa organisationers förutsättningar.

6.6. En informationsportal för anhöriga bör inrättas

- *Roks ser positivt på en informationsportal, förutsatt att kvinno- och tjejjourernas kunskap tillvaratas i utformningen av den.*

Som tidigare påpekats bär kvinno- och tjejjourerna en betydande del av ansvaret för att stödja anhöriga. Samtidigt har det offentliga en skyldighet att säkerställa att olika grupper i samhället har likvärdig tillgång till det stöd de behöver. Mot denna bakgrund kan det vara värdefullt att inrätta en informationsportal som underlättar orienteringen bland tillgängliga stödinsatser. Vi vill återigen betona vikten av att den specifika kunskap och erfarenhet som finns inom Roks kvinno- och tjejjourer tas tillvara och värdesätts. En informationsportal kan vara ett effektivt verktyg för att säkerställa att de som behöver stöd hittar rätt. Vi ser därför positivt på att förutsättningarna för att utveckla en sådan lösning analyseras vidare. Det är dock av stor vikt att civilsamhällets organisationer involveras i processen där deras verksamheter berörs.

I ärendet har Caroline Farquhar styrelseledamot och jourkvinna i Kvinno- och tjejjouren ADA varit föredragande. Ordförande för Roks Adine Samadi har beslutat.

Stockholm den 21 januari 2025

Adine Samadi

Roks ordförande